

Terapeutická a protetická technika

Magnetoterapie

Magnetoterapie

- působení umělého magnetického pole určitých parametrů na lidský organismus
- fyzikální terapie, při které je generováno velkoplošně pulsující magnetické pole nízké frekvence
- elektrické proudy vyvolané pulsním magnetickým polem mírně zvýší teplotu exponované tkáně, a to o 0,5 až 1 °C.

Magnetoterapie

- Umělé magnetické pole vzniká průchodem elektrického proudu vodičem nebo cívkou.
- Kolem vodiče vznikají prstencové siločáry magnetického pole.
- Protéká-li vodičem pulsní elektrický proud, vzniká v jeho okolí pulsní magnetické pole.
- Působí-li nějaké proměnné magnetické pole na vodič, ale i na živou nervovou, svalovou či jinou buňku, objeví se zde protékající elektrický proud.

ELEKTROMAGNETICKÁ INDUKCE

Historie magnetoterapie

- Regenerační a léčebné účinky magnetického pole jsou lidem známy více než 2000 let.
- Primitivní magnetoterapie byla používána již před mnoha sty lety na evropském i africkém kontinentu
- Naši předkové znali účinky magnetického pole tvořeného jediným přirozeným magnetem – minerálem, kterým je magnetovec (Fe_3O_4).
- Destičky magnetovce přikládali na rány a bolestivá zranění s cílem urychlit hojení a odstranit bolest.

Magnetická pole

- Z hlediska vzniku a účinků je možné magnetická pole dělit na pole:
  - biomagnetická v rozsahu 10^{-14} – 10^{-8} T,
  - geomagnetická v rozsahu 10^{-10} – 10^{-4} T,
  - technická v rozsahu 10^{-6} – 10^2 T.
- Interakce magnetických polí s biologickými objekty je náplní vědní disciplíny *magnetobiologie*.

magnetická pole

- **prostorové rozložení**
  - pole homogenní a nehomogenní,
- **závislost na čase**
  - pole stejnosměrná, střídavá, impulsní,
- **frekvence**
  - pole nízkofrekvenční a vysokofrekvenční,
- **velikost intenzity (indukce)**
  - pole slabá, střední a silná,
- **vznik**
  - pole přirozeně nebo uměle vytvořená.

Působení magnetického pole

- pulsní nízkofrekvenční magnetické pole pozitivně ovlivňuje biochemické a biofyzikální reakce v buňkách, mezi buňkami a rovněž zlepšuje průchodnost buněčných membrán. Výsledkem tohoto procesu je skutečnost, že buňky jsou ve zvýšené míře zásobovány kyslíkem a ostatními důležitými látkami, čímž se zlepšuje proces látkové výměny.
- ☹ kvalitatívni hodnocení účinků magnetických polí,
- ☹ kvantitativní popis a měření.
- ☺ Je známo, že slabá magnetická pole jsou vitální složkou fyziologie člověka.

Účinky impulsního magnetického pole

- **vazodilatace**, která nastupuje rychle již po prvních minutách aplikace. Nejdříve se rozšiřují artérie, potom kapiláry a konečně větvy exponované oblasti. Vazodilatace přetrvává několik hodin se současným přechodným zvýšením teploty v oblasti;
- **analgetickém působení**, kdy dochází k tišení či potlačení bolesti v exponované oblasti. Analgezie je navozena během několika prvních aplikací magnetického pole a ústup bolesti je registrován po několik týdnů či měsíců;
- **protizánětlivém efektu**, který byl prokázán u akutních i chronických zánětů a vysvětluje se lepším prokrvením tkáně;
- **spasmolytickém účinku**, protože myorelaxace a spasmolytický účinek jsou významné zvláště u paravertebrálních kontraktur (zkrácení svalů podél páteře);
- **akceleraci hojení**, způsobovaného zlepšeným prokrvením poraněné tkáně;
- **protiedémové působení**, vyvolaném zřejmě zlepšenou drenáží a úpravou osmotických poměrů v postižených tkáních

Srovnání účinků různě velkých střídavých a impulsních magnetických polí

- zde značí $\sigma = I/S$ indukovanou hustotu proudu.

Tabulka 12.1 Srovnání účinků magnetických polí

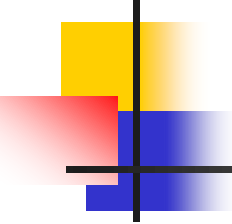
B [mT]		σ [mA/m ²]	biologická odpověď
hlava	tělo		
0,25–2,5	0,06–0,6	1	žádný efekt
2,5–25	0,6–6	10–100	výrazný léčebný efekt, příznivý vliv na nervový systém, rychlejší hojení ran a zlomenin, magnetofosfény
25–250	6–60	100–1000	změny v dráždivosti CNS, stimulace excitabilních tkání, možná zdravotní poškození
250	60	1000	možné extrasystoly a fibrilace, nebezpečí poškození zdraví

Účinky magnetoterapie

- Terapie:
  - pole stejnosměrná,
  - střídavá (zpravidla 50 Hz)
  - impulsní.
- Nejvýraznější léčebný účinek při stejných hodnotách indukci a dobách expozice mají právě pole **impulsní**.
- Stejnosměrná magnetická pole vyvolávají výhradně aktivaci vagu (bloudivý nerv).
nervus vagus – lat. X. hlavový nerv, nerv bloudivý. Patří k tzv. postrannímu smíšenému systému. Nerv inervující především útroby, a to od oblasti krku až po břišní dutinu.
- Časově proměnné pole však vyvolává také aktivaci sympatiku (část autonomního nervstva).

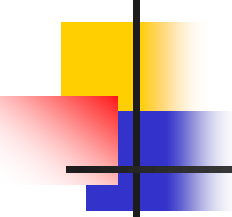
Biologická odpověď' organismu jako reakce na aplikaci střídavých nebo impulsních magnetických polí je závislá na těchto faktorech:

- **indukci magnetického pole**
  - kdy pole na úrovni geomagnetického pole nemají téměř žádný léčebný efekt.
  - optimální účinky byly pozorovány při $B=1-10\text{mT}$.
  - při dlouhodobých aplikacích hodnot nad 50 mT mohou být vyvolány ireverzibilní změny;
- **frekvenci změn magnetického pole**

aplikují se převážně nízkofrekvenční sinusová nebo impulsní magnetická pole s opakovací frekvencí $1-100\text{ Hz}$.

  - nejnižší frekvence polí mají analgetické a protizánětlivé účinky
  - střední frekvence jsou využívány k navození vazodilatace a spasmolytických účinků k léčení degenerativních změn a edémů.
  - nejvyšší frekvence tohoto rozsahu jsou vhodné pro špatně se hojící rány a popáleniny;

Biologická odpověď organismu jako reakce na aplikaci střídavých nebo impulsních magnetických polí je závislá na těchto faktorech:

- ***tvaru a šířce impulsu***
optimální - obdélníkový tvar se šířkou 5-15 ms;
- ***doba expozice***
závislá na charakteru onemocnění.
aplikace mag. pole s vyšší indukcí - kratší expoziční časy (optimální doba 15-30 minut.
Výrazně delší expozice se aplikují při špatně se hojících zlomeninách, otevřených ranách a popáleninách;
- ***počtu aplikací***
podle objektivních nálezů a subjektivních pocitů pacienta, průměrně jde o 8-12 aplikací;
- ***reakcí pacienta***
citlivost na působení magnetických polí je silně individuální.
Chronická stadia chorob vyžadují delší dobu aplikací.

TECHNICKÉ ŘEŠENÍ ZAŘÍZENÍ PRO MAGNETOTERAPII

- Aplikátory: cívky
  - nejrůznějších tvarů a velikostí,
  - vzduchové i se železným jádrem.

homogenita magnetického pole ...

Cívky s feromagnetickým jádrem se užívají pro zesílení a odpovídající směrování magnetického indukčního toku.

Vzduchové cívky naproti tomu generují magnetické pole s větším množstvím harmonických složek.

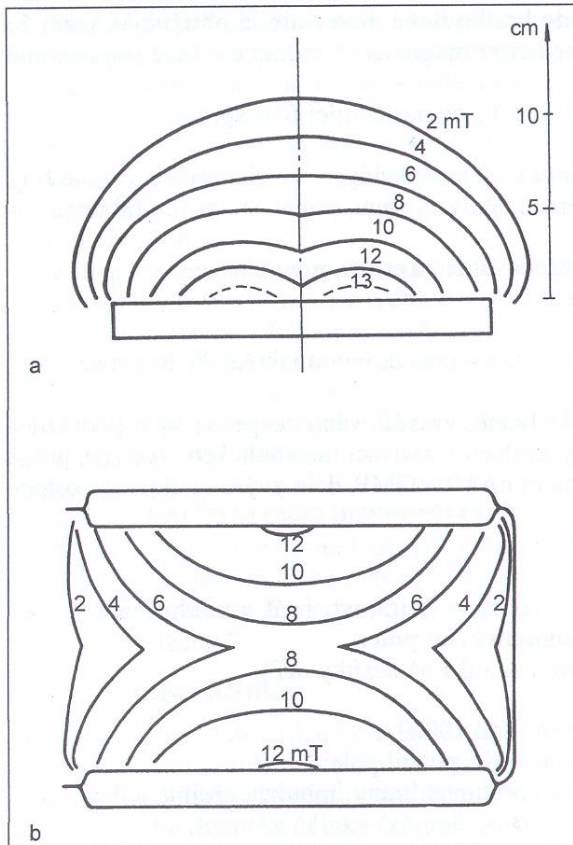
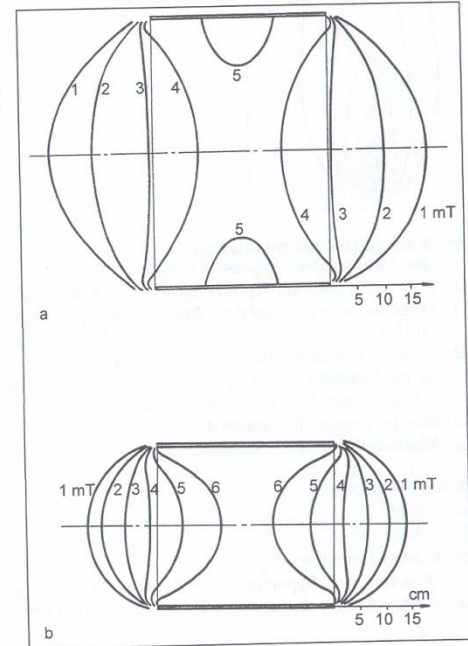
Aplikátory

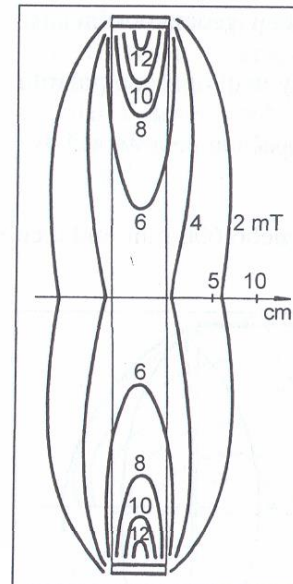
- ***solenoidové***
mají slabší, ale homogennější magnetické pole, aplikují se na končetiny i tělo, jejich rozměr je 20-60 cm;
- ***prstencové***
se silnějším, ale méně homogenním magnetickým polem, jež mají průměr 30-50 cm;
- ***ploché***
různých tvarů i rozměrů s jednou nebo více plochými cívkami. Silné magnetické pole je nehomogenní a má malou hloubku vniku. Magnetické pole je samozřejmě po obou stranách aplikátoru;
- ***vícedílné aplikátory***
příkládací (dvojdeky) nebo stojanové s relativně homogenním magnetickým polem a dobrou hloubkou vniku (pronikavostí). Důležitá je správná polarita dílů (odlišná u přivrácených ploch).

Magnetické pole

Obr. č. 36
 Gradient magnetického pole solenoidu
 a – o průměru 500 mm (S1H)
 b – o průměru 300 mm (S2H)

Obr. č. 35
 Gradient magnetického pole
 a – u plošného zářiče (A1H)
 b – u tzv. dvoudeky (A2H)

Obr. č. 37
 Gradient magnetického pole u prstencového aplikátoru o průměru 300 mm

Dávkování

Zásady praktické aplikace a dávkování

Velikost dávky lze odhadnout z rovnice

$$\text{Dávka} = \text{dB/dt} \cdot B_{\text{max}} \cdot \text{doba expozice} \cdot f$$

kde

- dB/dt je změna magnetické indukce za jednotku času, resp. strmost nástupu ná-
běžné nebo sestupné hrany impulzu (T/s)
- B_{max} je špičková indukce magnetického pole (T)
- f je frekvence aplikovaného pole (Hz)
- doba expozice v hodinách

Při použití běžných přístrojů s indukcí řádově desítek mT by neměla expoziční doba přesáhnout 40 minut.

Generátor pulsů R2010 - Renaissance

<i>Program</i>	<i>Frekvence</i>	<i>Použití</i>
P0	2 Hz	poruchy spánku
P1	4 Hz	migréna, záněty, roztroušená skleróza
P2	5(+ -1) Hz	analgetický režim
P3	6 Hz	neuralgie, roztroušená skleróza vysoký krevní tlak
P4	8 Hz	ischias
P5	12 Hz	artróza, osteoporóza, ischias
P6	18 Hz	bronchiální astma, revma, artritida, fraktury, osteoporóza, nízký krevní tlak
P7	28 Hz	parkinsonský syndrom, roztroušená skleróza mozkomíšní
P8	36 Hz	otoky
P9	72 Hz	analgetické účinky, potlačení bolesti